

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Happo, I. & Talonen, E. 2022. Saavutettavuuden edistäminen koulutuksessa on meidän kaikkien yhteinen tehtävä. Oamk Journal 180/2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022102563263>

Saavutettavuuden edistäminen koulutuksessa on meidän kaikkien yhteinen tehtävä

22.11.2022 - Happo Iiris, Talonen Eero

Esteettömyys ja saavutettavuus liitetään usein fyysiseen ympäristöön, kuten rakennusten, ulkoalueiden tai liikennevälineiden esteettömyyteen. Saavutettavuus on kuitenkin koko elämää ja sen sujumista koskeva asia, esimerkiksi tiedon saamista, osallisuutta, turvallisuutta ja ystävyyssuhteita. Näiden saavutettavien asioiden saaminen osaksi elämää ei aina onnistu yksin, vaan avuksi tarvitaan toisia ihmisiä, heidän ymmärrystään ja haluaan tukea saavutettavuuden toteutumista. Pohjimmiltaan kyse on ihmisoikeuksista ja yhdenvertaisuudesta.

Fyysinen saavutettavuus tukee myös sosiaalista, psyykkistä ja pedagogista saavutettavuutta (kuva: Antti J. Leinonen).

Saavutettavuuden edistäminen koskee kaikkia koulutuksen toimijoita, ja sen tulee olla kiinteä osa arjen toimintaa oppilaitoksissa. Oppimisen ja opiskelijan osallisuuden näkökulmasta opettajat ovat avainasemassa. Opettaja voi omalla toiminnallaan ja pedagogisilla valinnoillaan edistää saavutettavuutta ja vahvistaa näin kaikkien opiskelijoiden yhdenvertaista mahdollisuutta opiskella ja oppia sekä olla osallisena opiskelijaryhmän toiminnassa.

Saavutettavuutta voi katsoa eri näkökulmista

Saavutettavuutta voidaan tarkastella esimerkiksi fyysisestä näkökulmasta. Tällöin saavutettavuus tarkoittaa sitä, että kaikkien tulee päästä esteettömästi oppilaitoksen ulkoalueelle ja rakennuksiin käyttämään tiloja ja osallistumaan oppilaitoksen toimintaan. Tämä koskee opiskelijoiden ja oppilaitoksen henkilökunnan lisäksi kaikkia oppilaitoksessa työskenteleviä ja asioivia, myös harrastustoimintaan osallistuvia iltakäyttäjiä. Fyysinen esteettömyys helpottaa kaikkia, mutta erityisen tärkeää se on pyörätuolia, sähköpyörätuolia tai muita liikkumisen apuvälineitä käyttäville kuten liikunta- ja näkövammaisille opiskelijoille. Vaikka ihan kaikille sopivia yksittäisiä tilaratkaisuja voi olla vaikea suunnitella, tavoitteena on, että tilat soveltuvat mahdollisimman monen käyttäjän tarpeisiin ja ovat tarvittaessa muunneltavissa.

Fyysisen saavutettavuuden edistäminen tukee myös saavutettavuuden muita näkökulmia. Esimerkiksi esteettömät ryhmätyötilat ja esteetön opiskeluympäristö tukevat sosiaalista saavutettavuutta. Kaikille opiskelijoille taataan yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa esimerkiksi ruokailuun ja luoda ystävyys-suhteita. Jokaisen opiskelijan täytyy saada kokea olevansa tärkeä osa opiskeluyhteisöä. Sosiaalisella saavutettavuudella on merkitystä myös opintojen edistymiseen.

Sosiaaliseen saavutettavuuteen liittyy kiinteästi kulttuurinen ja asenteellinen saavutettavuus. Kulttuurinen saavutettavuus tarkoittaa opetus- ja oppimistilanteiden ymmärtämistä sellaisista näkökulmista, joita ei itse edusta. Saavutettavuuden edistäminen edellyttää myönteistä asennetta kaikkiin opiskelijoihin ja heidän tasapuolista huomioimistaan. Kulttuurisesta taustasta tai toimintarajoitteista huolimatta jokaista opiskelijaa tulee yhdenvertaisesti ohjata, tukea ja innostaa kohti hänen omia unelmiaan.

Psyykinen saavutettavuus tarkoittaa sellaista olotilaa, jossa opiskelija kokee ympäristön ja opiskeluilmapiiirin niin myönteiseksi ja turvalliseksi, että hän voi keskittyä opiskeluun.

Psyykkisesti saavutettavassa opiskeluympäristössä hänellä on turvallinen ja luottavainen olo eikä opintoihin keskittymistä häiritse esimerkiksi ruokailun, esiintymisen tai wc:ssä käymisen jännittäminen. Opiskelija luottaa siihen, että hänestä huolehditaan ja apua on aina saatavilla.

Pedagoginen saavutettavuus on oppimisen ja opiskelun edellytys

Pedagogisen saavutettavuuden edistäminen on erityisesti opettajien tehtävä. Jokaisella on oikeus saada opetusta sekä oppia ja opiskella omien kykyjensä ja edellytystensä mukaisesti. Pedagogista saavutettavuutta edistävä opettaja valitsee opetus- ja ohjausmenetelmät niin, että jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus edetä opinnoissaan. Opetuksen ja ohjauksen lisäksi pedagogista saavutettavuutta edistää oppimisympäristö, jossa opiskelija tuntee olonsa turvalliseksi ja jossa hän voi vapaasti ilmaista itseään ja omia ajatuksiaan. Laajasti tarkasteltuna kaikki saavutettavuuden näkökulmat sisältyvät pedagogiseen saavutettavuuteen. Opiskelu ja oppiminen mahdollistuvat, kun opiskelija pääsee esteettömästi paikalle, kokee olonsa turvalliseksi ja arvostetuksi sekä voi osallistua, toimia ja oppia omien tavoitteidensa mukaisesti.

Kun edistää yhtä näkökulmaa, tulee samalla edistäneeksi muitakin näkökulmia. Pienistä puroista syntyy suuri virta.

Iiris Hoppo

yliopettaja

erityisopettaja

Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajankoulutus

Eero Talonen

lehtori

ammatillinen erityisopettaja

Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajankoulutus

Blogiteksti on aiemmin julkaistu Hämeen ammattikorkeakoulun blogissa:

Happo, I. & Talonen, E. 2021. Saavutettavuuden edistäminen koulutuksessa on meidän kaikkien yhteinen tehtävä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Oppijan oikeus -blogi.

<https://blog.hamk.fi/oppijanoikeus/saavutettavuuden-edistaminen-koulutuksessa-on-meidan-kaikkien-yhteinen-tehtava/>

Lisätietoa

ESOK-verkosto. Esteetön opiskelu korkea-asteen oppilaitoksissa – ESOK-hanke 2006–2011. Hakupäivä 5.9.2022. <http://www.esok.fi/hankkeet/esok-hanke>

Invalidiliitto. Esteettömyys. Hakupäivä 5.9.2022. <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys>

Happo, I. 2020. Saavutettavuus opiskelussa. Oppijan oikeus – opettajan taito -hanke. Oulun ammattikorkeakoulu, Oulun ProLearn. YouTube 5.11. Hakupäivä 5.9.2022. https://www.youtube.com/watch?v=mjyRyMF_65o

Happo, I., Talonen, E. & Karjalainen, T. 2020. Kokemuksia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta. Oppijan oikeus – opettajan taito -hanke. Oulun ammattikorkeakoulu, Oulun ProLearn. YouTube 23.11. Hakupäivä 5.9.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=9zLFlnVCBXQ>

ESOK-verkosto. OHO! Opiskelukykyä, hyvinvointia ja osallisuutta korkeakouluissa - hankkeen verkkosivu. Hakupäivä 5.9.2022. <http://www.esok.fi/hankkeet/oho-hanke>

Valtiovarainministeriö. Saavutettavuus. Hakupäivä 5.9.2022. <https://vm.fi/saavutettavuusdirektiivi>

Näkövammaisten liitto ry. Saavutettavuus ja esteettömyys. Hakupäivä 5.9.2022. <https://www.nkl.fi/fi/etusivu/saavutettavuus-esteettomyys>

METATIEDOT

Tyyppi: Blogi

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 180/2022

Julkaisuvuosi: 2022

Tekijätiedot: Happo Iiris, Talonen Eero

Oikeudet: CC BY-SA 4.0

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022102563263>

Tiivistelmä: Blogiteksti avaa pedagogisen saavutettavuuden käsitettä fyysisestä, sosiaalisesta, psyykkisestä, kulttuurisesta ja asenteellisesta näkökulmasta. Se valottaa erityisesti opetusalan toimijoille laajaa näkökulmaa, jotta he rohkaistuisivat entistä herkemmin toteuttamaan omaa opetustaan ja ohjaustaan yhä saavutettavammin. Kun edistää yhtä saavutettavuuden osa-aluetta, tulee samalla edistäneeksi muitakin.